

Posudek školitele disertační práce Pavla Drnovského: Hmotná kultura šlechtických sídel v severovýchodních Čechách ve středověku a raném novověku. Hradec Králové 2017

407 str. včetně 117 obr. v textu a 115 obr. v příloze.

Téma práce si zvolil autor na základě dobré znalosti problematiky archeologie středověku ve východních Čechách i možností získat přístup k dosud nepublikovanému materiálu. Na tématu po celou dobu studia soustavně pracoval a jako školitel mohu prohlásit, že vedle intelektuálních schopností se projevila i jeho skromnost, samostatnost a pracovitost. Postupný vznik disertace jsem sledoval a v podstatě jen minimálně korigoval. Autor byl sice v průběhu přípravy disertace pověřován dalšími úkoly pracoviště, které jsem se podle svých možností snažil eliminovat, ale tyto úkoly jej nezatížily natolik, že by se to projevilo v kvalitě výsledku. Za důležité kromě složení předepsaných zkoušek, považuji také postupné přebírání výuky archeologie středověku, takže v současné době již tuto výuku na UHK plně realizuje.

Po Úvodu a dějinách archeologického bádání mladšího středověku v severovýchodních Čechách (str. 7-12), následuje kapitola představující osm hlavních lokalit a souhrnný popis dalších (str. 13-45). Každá lokalita je popsána tak, že po citaci Augustina Sedláčka, následuje vyhodnocení písemných pramenů, popis terénních pozůstatků, odkaz na literaturu, vyznačení na mapovém podkladu a terénní náčrt či zaměření. Stručný popis je věnován dalším sedmi lokalitám (Batňovice, Bolkov, Bradlo, Nedbákov, Rýzmburk, Semonice, Třebovětice).

Jádrem celé práce je čtvrtá kapitola „Nově vyhodnocené soubory“ (str. 46-222). Zasloužená pozornost je věnována kuchyňské keramice, uvedená kritickým vyhodnocením deskripčních systémů. Dále následuje speciální pozornost východočeské keramice a to souborům z Břečtejna a Javorníka. Po podrobném rozřídění keramických souborů následuje vyhodnocení, které se jen částečně mohlo opřít o stratigrafii a neumožňovalo využití pokročilých statistických metod, takže autor pracoval především se soubory rozříděnými podle keramických tříd, které srovnával s keramikou z dalších východočeských lokalit. Výsledkem je posun chronologie některých keramických tvarů již před polovinu 14. stol., což je důležité z hlediska počátků obou sídel.

Další subkapitola (4.2), věnována kamnářské keramice, je uvedená zaslouženým přehledem vývoje otopných zařízení z evropského hlediska, přehledem typologie a technologie i přehledem dosud publikovaných nálezů kamnářské keramiky ze severovýchodních Čech. Celkem se jedná o nezanedbatelných patnáct lokalit. Nově se autor zabývá nálezy z šesti lokalit. Pro zpracování vydělil v kamnářské produkci sedmnáct skupin z hlediska výpalu, keramické hmoty a úpravy povrchu. Soubor kachlů z každé lokality zvláště vyhodnotil a dospěl k poznání shod i rozdílů v jednotlivých souborech.

V subkapitole „Kovové nálezy“ (4.3) je zpracován materiál ze soukromé sbírky ke které se autorovi podařilo získat přístup. Přestože nálezy nepocházejí z oficiálního výzkumu, nezbyvá než ocenit osobní přístup autora, kterému se podařilo získat důvěru nálezce a dokonce s ním projednat možnosti předání do muzea. Je třeba si uvědomit, že po selhání institucí zodpovědných za archeologii, které nepodnikly více než dvacet let žádné relevantní kroky k legitimnímu detektorovému průzkumu, je jediná možnost spolupráce s detektoráři, kteří jsou

ke spolupráci ochotni. Z hradu Červená Hora bylo evidováno 215 předmětů roztříděných podle původní funkce. Autor při zpracování prokázal velmi dobrou znalost relevantní literatury a poznatky doplnil o často méně známé ikonografické prameny. Podobně je zpracován i kovový materiál v počtu 151 jedinců z hradu Rotemberk. Přestože nelze úplně vyloučit deponování některých předmětů na hradu Červená Hora až po zániku, známé datum násilného zániku 8. června 1427, datuje většinou předmětů do doby před tímto datem.

Pátá kapitola je věnována poznání každodennosti na šlechtických sídlech z pohledu archeologických nálezů. Autor v této kapitole vyšel z revize pramenné základny všech nálezů ze šlechtických sídel v severovýchodních Čechách uložených v muzeích. Kromě toho se mu podařilo získat přístup k několika soukromým sbírkám. Pro další práci však využil jen kolekce o více než stu jedinců, i když v budoucnosti počítá také s využitím menších souborů. Z hlediska funkčních pozic v živé kultuře, rozdělil autor nálezový soubor do devíti kategorií. Některé z nich, jako podoba sídla, provoz sídla nebo příprava jídla a stolování, jsou velmi silně zastoupeny, kdežto pro kategorie oděv nebo víra je jen málo dokladů. Celá problematika je přehledně tabulkově zpracována na obr. 117.

Závěr (6) je stručným resumé celé práce.

Soupis pramenů a literatury je dokladem hlubokého ponoru autora do problematiky.

Subkapitoly „8.1 Struktura deskripčního systému keramiky“ a „8.2 Katalog motivů reliéfních kachlů“, zařazené do příloh, by našly patrně lepší uplatnění přímo v kapitolách o keramice a otopných zařízeních.

Obrazová příloha je na vysoké grafické i fotografické úrovni. Oceňuji oboustranný tisk práce omezující rozsah na únosnou míru.

Předložená disertace zpracovávající nepublikovaný materiál, který zařazuje do širšího kontextu, dokládá schopnost autora samostatné vědecké práce a s radostí ji doporučuji jako podklad pro udělení vědecko-akademické hodnosti „philosophiae doctor“ (Ph.D.). Výsledky si zasluhují publikaci.

V Brně dne 8. května 2017.

Prof. PhDr. Josef Unger, CSc.